

PREPOVED začetih poslov je POVZROČILA VEČ ŠKODE, kot če bi jih končali

BINE KORDEŽ O MERKURJU. IN O SLOVENIJI.

Sprašujeta Jaka Lucu in Aleš Kovačič
Foto Mirko Kunšič

Je morda v Sloveniji še kdo, ki bi se mu opazka, da se je ob napačnem času znašel na napačnem kraju, prilegala bolj kakor Binetu Kordežu? Seveda, odvisno od zornega kota oziroma duha časa, ki je danes s stališča presoje t. i. menedžerskih odkupov neprimerno drugačen od tistega, ki je še pred nekaj leti, ko je bil denar poceni in lakomnost ambiciozna, preveval ves svet z našo Slovenijo vred. Včeraj finančni geniji in vizionarji, danes državni sovražniki in moralni oporečneži, skratka tajkuni. Nekdanjemu prvemu možu Merkurja lahko obesimo vse naštetu – na neki sprevržen način je celo človek za vse čase –, vseeno pa mu ne gre odrekati strokovnosti in občutka za posel, kar pa le težko trdimo za druge arhitekto in izvajalce menedžerskih prevzemov.

A bivši prvi mož Merkurja, ki je s sodelavci in zaslombo slovenskega bančništva in vladajoče politike zasnoval največji oziroma najdražji menedžerski odkup v Sloveniji, se s svojimi odgovori na naša vprašanja ni pretirano potrudil z igro žrtve. Tudi pretirane apologije ni bilo zaslutiti. Je to glede na to, da je bil glavni operativec v enem najbolj oporečnih poslov v sicer kratki, a nič kaj umirjeni poslovni zgodovini Slovenije, arogantno? Za marsikoga gotovo, a priznanje vloge glavnega izvajalca in njegova razlaga razmer, ki so privedle do sporni poslov, glede na zimzelena sezono lova na tajkunske čarovnice bolj kot kar koli drugega delujeta resignirano in faktografsko. Ve in ne zanika, da so bile v preteklosti narejene napake. Tudi on jih je naredil. Čeprav iz očitnih razlogov o profilu menedžerjev, potrebnih za spremembo v slovenskem gospodarstvu, ni želel odgovoriti, kot analitik opozarja, da je bolj kakor njegova osebna zgodovina

za prihodnost slovenskega gospodarstva kritična njegova prezadolženost.

Kdaj in zakaj so po vaši oceni v Sloveniji začele nastajati razmere za medverske odkupe podjetij in kakšen je bil njihov cilj?

Po osamosvojitvi in privatizaciji je bila v letih 1994 in 1995 večina slovenskih podjetij v delni lasti države oz. državnih skladov, delno pa v lasti zaposlenih in vsega prebivalstva prek investicijskih skladov. Zaradi vseh sprememb, negotovosti, težav v poslovanju in pomanjkanja finančnih sredstev je bila vrednost podjetij zelo nizka, na drugi strani pa so ljudje želeli unovčiti lastniška upravičenja in tudi država ni želela biti lastnik v dveh ali celo več tisoč podjetjih. Kot kupec za podjetja so se najpogosteje pojavljali tujci, v marsikaterem podjetju pa so videli priložnost tudi vodilni, včasih širši krog, včasih samo eden ali dva. Vodilni in pravzaprav vsi zaposleni so bili na podjetja pogosto čustveno navezani, saj so z njimi rasli, imeli so jih nekako za svoja in zato so se tudi odločali za odkup. Precejšnje število podjetij je bil zato postopno odkupljeno od vodilnih v podjetjih, in ko gledamo njihov razvoj skozi leta, ni njihova usoda nič drugačna, kot če bi jih kupili tujci. Kot celota je za Slovenijo prednost, da je toliko podjetij v domači lasti, čeprav imamo tudi negativne primere, a to se je dogajalo tudi, če so bili kupci tujci. Govoriti o nekem nacionalnem interesu je seveda danes skoraj osovraženo, a vseeno drži, da je za Slovenijo pomembno, ali bomo imeli podjetja s sedežem v Sloveniji ali pa so to podružnice tujih koncernov. Ključen je torej sedež podjetja, kje je njegova uprava, bolj kakor to, kdo je lastnik. Največja razlika je v zaposlovanju strokovnih oseb in vodstvenega kadra, ki ga je vedno največ tam, kjer sedi vodstvo.

Kdo si je zamislil shemo, po kateri so lahko menedžerske skupine, ki do tedaj niso bile med lastnicami podjetij, saj so bila ta ustvarjana skozi desetletja zelo specifičnega gospodarskega sistema Slovenije v okviru SFRJ, za-

čele za posojila zastavljati delnice, ki sploh še niso bile v njihovi lasti? In ali ta proces morda nekoliko spominja na sistem bančnih posojil za deleže v državnih podjetij, kot si ga je povsem ponesrečeno zamislil Boris Jelcin, pripeljal pa je do sistema oligarhov, ki zdaj poskuša predvideti vsak gib Vladimirja Putina, da se lahko še naprej oklepa bogastva?

Prevezem, pa naj bo menedžerski ali koga drugega, je običajno financiran s posojili in manjšim delom prostih lastnih virov (tudi za nakup Leka ali Slovenskih železnar so tuji kupci najeli posojilo). Če je kupec finančno trdno podjetje ali ima velik del prostih virov, potem lahko najame posojilo za nakup brez nekkih dodatnih zavarovanj. Običajno pa seveda banke zahtevajo zavarovanje za najem posojila in logično je, da zastaviš za to posojilo tudi kupljene deleže. Podobno kot zastaviš za stanovanjsko posojilo hišo, ki jo s tem posojilom kupiš. Glede na razmere v prejšnjem sistemu nihče tudi ni mogel priti do nekega pomembnejšega premoženja in je nakup s posojilom edina možnost. Ko delnice podjetja s posojilom kupiš, pa so delnice tvoje in ne ukradene ali nekomu vzete, saj si jih prejšnjim kupcem plačal in jih torej lahko daš v zavarovanje. Pri nas je bilo pogosto razmišljanje delničarjev, potem ko so delnice prodali in prejeli denar, da so še vedno upravičeni do lastništva.

Osnovna kalkulacija pri nakupu je tudi, da se ti vložek povrne v desetih letih, da se bo torej vrednost podjetja povečala za več, kot pa je vrednost nakupa in obresti za posojilo. V nasprotnem primeru nihče ne gre v nakup, niti banke niso pripravljene projekta podpreti. To velja tako za domače in še bolj za tuje kupce. In če vrednost podjetja naraste precej več, potem lastnik lahko pridobi pomembno premoženje. Če ga po tej višji ceni proda, premoženje tudi realizira. A značilnost menedžerskih odkupov je, da prevzemniki podjetja obdržijo in z njimi živijo naprej. Formalno imajo sicer lahko kar precej milijonov v obliki lastništva nad podjetjem, v re-

Stran / Page: 6

Doseg / Reach: 232000

Država / Country: SLOVENIA

Površina prispevka / Size: 1530 cm²

2 / 4

snici pa predvsem skrb za podjetje, za njegov razvoj in obete. To niso klasični finančni investitorji, ki pretakajo denar iz ene naložbe v drugo, se vozijo z jantami in imajo milijone na računih.

Predvsem pa so razmere v Sloveniji popolnoma neprimerljive s kakšnimi ruskimi. V to, kako so tam prišli do milijard evrov, se ne spuščam. V Sloveniji pa imamo nekaj akterjev menedžerskih prevzemov, ki jim ni uspelo in so tudi svoje vloške izgubili, potem pa k sreči kar veliko uspešnih prevzemov, kjer so sicer lastniki premoženja, a je vse premoženje v funkciji podjetij, ki jih vodijo. Če k temu prištejemo še nekaj uspešnih podjetnikov in odštejemo vse dolgove, ne vem, ali seštevek ustreza premoženju »srednjega ruskega tajkuna«.

Niso mar menedžerski odkupi vrhunec procesa oddaljevanja finančne industrije in njene doktrine od njenega osnovnega poslanstva – financiranja obetavnih poslovnih vizij gospodarstva in prebivalstva –, ter jasen izraz posledice njenega preoblikovanja v samozadostni sistem, usmerjen zgolj v akumulacijo kapitala, ki koristi le izbranim? Ne nazadnje so podjetja, med njimi tudi Merkur, v zgodbi menedžerskih prevzemov postala zgolj podlaga, baza za nadgradnjo, sestavljeno iz bolj ali manj zapletenih finančnih strategij, ki z osnovno dejavnostjo podjetij, razen tega da so bile zastavljene njihove delnice, niso imela nobene zveze.

Banke so se odločale za financiranje menedžerskih prevzemov ter tudi za financiranje prevzemov s strani drugih kupcev na podlagi razpoložljivih sredstev in pričakovanega donosa. Z današnjega vidika lahko ocenimo ta pričakovanja za pogosto neupravičena, a takrat je bilo takšno okolje, predvsem pa niso omejevala financiranja drugih projektov. Banke so pač gospodarski subjekti, ki želijo v interesu vlagateljev oz. svojih lastnikov maksimizirati svoj zaslužek in se za neko financiranje praviloma ne odločajo zaradi koristi posojilojemalca. Danes smo seveda vsi pametni, kaj bi morali delati pred tremi

leti, a takrat so me vsi prosili, ali bi lahko sodelovali v prevzemu Merkurja.

Je pa zanimivo, ko govorimo o spornih menedžerskih odkupih. Kateri pa so bili potem nesporni? Sporni ali problematični so tisti, ki jim ni uspelo, ki so prinesli izgube prevzemnikom in povzročili težave podjetjem. A to so praviloma tisti, pri katerih so prevzemniki plačali za podjetja prejšnjim delničarjem več, kot je današnja vrednost podjetij. Sporni pa niso tisti, pri katerih je bil odkup izveden po nižji ceni za podjetje, kot je današnja, ko so z ugodnim nakupom zaslužili in ni bilo treba preveč obremeniti prevzemno podjetje. Če bi Merkur kupili samo za 200 milijonov evrov, če bi torej dobili prejšnji delničarji precej manj (samo država na primer 60 milijonov), bi ga lahko ob prepovedi nadaljnjega financiranja z dobičkom prodali in danes ne bi bili tajkuni.

Ali lahko v kontekstu nedavnega načina vodenja podjetij, ko se je z njimi zaradi ozkih parcialnih interesov, pa naj gre za politike, bankirje ali direktorje, namesto vodenja trgovalo, tako ali drugače kupčkalo in na koncu tudi povsem izčrpalo, govorimo o splošnem iztirjenju uveljavljenega ekonomskega, finančnega in ne nazadnje političnega sistema?

Menim, da se s tako oceno posplošuje in ustvarja vtis o sprevrženih namenih prevzemnikov. V večini prevzemov je bil namen predvsem nadaljnji razvoj podjetja, čeprav ne rečem, da ni bilo to povezano tudi s pričakovanji o rasti vrednosti podjetja in zaslužka, tudi pri bankah. A to ni bilo prioriteta. Predvsem pa ne bi ne prevzemniki ne banke šli v posel, če bi bili dvomi o tem, da bo projekt uspel. S kakšnim namenom pa bi si kdo načrtno hotel škodovati ali uničevati to, kar je ustvarjal skozi leta? Res pa je, da so kriza in potem še gonja proti prevzemom in prepoved nadaljnjega financiranja začetih poslov takratne odločitve postavili na glavo. Lahko sicer rečemo, da je bil prevzem Merkurja napaka, da smo tako v Merkurju kot v bankah podcenili tveganja. A napaka je bila tudi, da so potem začete posle prepovedali, saj je bilo s tem narejene več škode, kot če bi se lahko končali. S prepovedjo financiranja ni prišel niti en dodatni evro v sistem, saj so denar že dobili prejšnji delničarji in je bilo poplačilo možno samo iz poslovanja samega podjetja v daljšem obdobju.

Ker smo se tega zavedali tudi v Merkurju, smo ponudili bankam, da podjetje

prodamo Mercatorju (maja lani). S tem bi Merkur lahko normalno posloval naprej, potencialno izgubo zaradi padca vrednosti podjetja pa bi utrpeli lastniki in tisti, ki so prevzem financirali, podobno kot pri vseh drugih podjetij na trgu (tudi pri Krki so lastniki doživeli po letu 2007 dobri dve milijardi zmanjšanja svojega premoženja). Vendar so banke kljub že v tistem času jasni bilančni sliki podjetja sprejele sklep, da bodo podprle finančno sanacijo Merkurja kot celote. Sam sem zato odstopil, banke so postavile novo vodstvo, a po devetih mesecih od takrat Merkur še ni prejel nobenih dodatnih finančnih virov, zmanjšuje poslovanje in število zaposlenih in čedalje teže bo vzpostaviti polno poslovanje. Odgovornost za takšen razvoj dogodkov od maja lani bi morali prevzeti drugi, ne pa da še danes za vsa dogajanja krivijo samo mene. Takratna prodaja Mercatorju ne bi zahtevala današnjih rezov v poslovanju.

Z današnje perspektive je jasno, da so se posojila za menedžerske odkupe odobravala v brezskrbnih, celo euforičnih časih. Toda od kod so banke sploh jemale sredstva za posojila in ali niso s posojili ogrozile varnosti vlog prebivalcev na njihovih računih?

Zaradi splošne eforije, ker smo verjeli v nadaljnjo rast (kar pogledjmo projekcije uradnih institucij), smo najemali posojila in kupovali premoženja (delnice, nepremičnine) po precej višjih cenah, kot so današnje. Pri tem pogosto pozabljamo, da so te delnice in nepremičnine drugi prodajali (običajno sicer s težkim srcem, ker so tudi oni pričakovali nadaljnjo rast), in ti drugi so ta »presežni« denar porabljali, omogočili večjo proizvodnjo, več delovnih mest in ta denar je na koncu pristal v bankah kot depozit in se prek posojil spet vrnil. Šlo je torej za kroženje denarja, ki se je s padcem vrednosti premoženja ustavilo, saj nekdanji kupci zaradi tega padca vrednosti niso bili več sposobni vrniti posojil. In oni se vidijo zdaj kot ključni krivci za nastale razmere. V bistvu sicer so, saj so najeli posojila, ki zdaj nimajo realnega kritja. A pravi »zaslužkarji« so tisti, ki so to premoženje prodajali, ki so na koncu prinesli denar v banke. In s sanacijo bančnega sistema se ne rešujejo posojilojemalci, tisti, ki kredita ne morejo vrniti, temveč tisti, ki so v tem procesu pravočasno izstopili, pretvorili visoko vrednoteno premoženje v denarno obliko in ga položili v banko. Seveda jim nič ne moremo očitati, so imeli pač

več sreče (včasih tudi znanje ali prevladnost), a vsi minusi, ki se danes kažejo v sistemu, so plusi pri prodajalcih prevrednotenega premoženja.

V ZDA in VB je država z najrazličnejšimi ukrepi, celo nacionalizacijo, reševala nekdanje bančne prvake in prevzela večji del bremena njihovih zavoženih investicij, zakaj jih ni bila pripravljena reševati tudi v Sloveniji?

Tudi v Sloveniji se je v začetku krize vlada hitro odzvala in vzpostavila jamstvo za bančne vloge, s čimer je zagotovila, da se ni porušilo zaupanje v bančni sistem. Denar, ki ga imajo ljudje v bankah, je pač ves v funkciji in pretirano dvigovanje bi lahko povzročilo zlom sistema. Dodatni ukrepi v bančnem sistemu Slovenije niso bili niti potrebni, podobno kot v omenjenih državah, kjer so banke veliko bolj financirale naložbe, katerih vrednost je naenkrat padla. Se pa banke v Sloveniji srečujejo s problemom vse večjih poslovnih težav domačega gospodarstva, ki ga v splošni negotovosti in strahu pred napačnimi odločitvami z zapiranjem denarnih pipic še poslabšujejo. Kako smo učinkoviti pri kakšni odločitvi, kot je dokapitalizacija NLB, pa tudi vidimo. Na žalost o neki taki strokovni in občutljivi zadevi dve leti razpravlja vsa Slovenija. In najglasnejši razpravljavci so tisti, ki ne ločijo, kakšna je razlika med sredstvi, ki jih vložimo v neko podjetje, in sredstvi za nakup npr. »patrij« da gre pri slednjem za čisto potrošnjo, porabo denarja, pri dokapitalizaciji pa se vrednost vložka ob pravilni politiki lahko celo poveča.

Država bo očitno morala dokapitalizirati NLB; koliko je to po vaši oceni tudi posledica, kot se je izkazalo pred kratkim, ponesrečenih posojil za menedžerske odkupe?

Od izgub, ki jih imajo danes banke, jih po mojem mnenju le del izhaja iz problematičnih menedžerskih odkupov, več težav je pri čisto redni poslovni dejavnosti, ki je zašla v krizo. Problemi pri menedžerskih odkupih pa so praviloma samo tam, kjer smo menedžerji prejšnjim delničarjem plačali več, kot je današnja vrednost odkupljenih podjetij. Gre torej za razliko, za izgubo, ki se je izrazila v višjih prejemkih prodajalcev delnic (pri Merkurju je npr. samo država »zaslužila« vsaj 60 milijonov evrov, kot če prevzema ne bi izvedli, dobrih 150 milijonov pa mali delničarji). Ne gre za neka sredstva, ki bi jih akterji spornih menedžerskih odkupov imeli na kakem tajnem računu (lahko sicer, da kdo tudi).

Pravite, da denar ni končal v vaših žepih, ni ga na računih podjetij, da je torej izpuhtel s padcem vrednosti delnic? Kdo je torej v tem procesu zaslužil? Banke očitno ne.

Kot sem že omenil, so presežno vrednost delnic dobili delničarji, ki so v času visokih cen prodali svoje premoženje. To so predvsem mali delničarji ter v precejšnji meri tudi državni skladi KAD in SOD. Seveda za to niso nič krivi, izkoristili so priložnost in dobro zaslužili zaradi »pohlepa« kupcev, bodisi tajkunov bodisi drugih malih delničarjev. V drugi polovici leta 2007, ko je bila delnica Krke še enkrat višja kakor danes, so npr. predvsem mali delničarji v 27.000 poslih kupili za 270 milijonov evrov delnic. Samo pri tem papirju so ti kupci od takrat izgubili 130 milijonov evrov.

Kdaj in zakaj so banke in politika prenehali podpirati projekte prevzemov nekaterih slovenskih menedžerjev, za katere je bilo že ob njihovi odobritvi jasno, da bodo za uspešno izpeljavo potrebovali razmeroma dolga obdobja?

Tako imenovana vojna proti tajkunom se je začela nekje konec leta 2008 zaradi določenih političnih vzgibov, ujemala pa se je tudi z začetkom finančne in gospodarske krize. Zaradi obeh razlogov je bilo bankam praktično onemogočeno nadaljnje financiranje že izvedenih prevzemov, kar je za bolj izpostavljene in največje pomenilo nepremagljivo oviro. Večina manjših prevzemov je bila že prej poplačana ali pa financiranje preneseno na samo podjetje in omejitve nanje niso vplivale. Nekateri prevzemi pa so imeli srečo, da niso bili obravnavani v javnosti in so banke lažje nadaljevale financiranje. Niso bili namreč vsak dan v časopisju, kadar je bilo treba podaljšati posojilo.

So bili menedžerski odkupi tudi politični projekti? Koliko je na nekatere, tudi na Merkur, s pritiski in celo grožnjami pritiskala nekdanja vlada Janeza Janše?

Verjetno je kakšen prevzem pospešilo tudi precejšnje menjavanje vodilnih ekip po zamenjavi vlade v letu 2004, a ključen moment so bili vsekakor ugodni pogoji v okolju: podpora prevzemom, pozitivna pričakovanja tako glede rasti cen delnic kot poslovnih priložnosti in seveda presežek denarnih sredstev bank.

Posojila za menedžerski odkup Merkurja so banke odobrile na podlagi poslovne vizije, finančnih analiz in projekcij vaše menedžerske ekipe?

Kako lahko danes nekdo, ki te vizije ne pozna, rešuje tako velik sistem, kot je Merkur?

Vsakdo, ki vodi podjetje, si zastavi svojo vizijo razvoja, nadzorni svet in lastniki pa seveda ocenjujejo, ali je ta vizija uresničljiva, in vlečejo ustrezne poteze.

Kakšna vizija gospodarskega razvoja lahko obrne očitno trenutno povsem ponesrečeno smer, ki jo narekuje neoliberalna različica kapitalizma in jo zagovarjajo predvsem t. i. mladi ekonomisti, od katerih ni še nihče nikoli vodil niti stojnice s svežo zelenjavo? Kako naj se po vašem mnenju usmeri Slovenija? Kakšen učinek bodo imele načrtovane reforme na proračun in ali smo kot država dovolj produktivni, da bomo še naprej med uspešnejšimi?

Ob prebiranju časopisja ima človek občutek, da je danes v gospodarstvu vse narobe, problematizira se vsaka poteza in to vodi v vse večjo previdnost že pri vsakdanjih, kaj šele pri investicijskih odločitvah odgovornih ljudi. In to je zelo slaba popotnica za kakšne ambiciozne načrte, za širitev dejavnosti, za nova vlaganja in delovna mesta, kar je edina pot za izhod Slovenije iz kriznih razmer in za vnovično večje ustvarjanje dodane vrednosti. Reforme so sicer nujne, a večina jih je usmerjena v prerazporejanje ustvarjenega, v to, da nekdo dobi (ali plača) nekaj več, drugi nekaj manj. Malo pa je tistih sprememb, ki bi omogočale, da se naredi in proda več, v tujini ali doma.

Lahko sicer nismo zadovoljni s strukturo gospodarstva, kakršno imamo, a druge zdaj nimamo in je treba izrabit, kar je na voljo. Za nova vlaganja mora obstajati predvsem interes vlagateljev, povezan z ustreznimi donosi. Na žalost pa danes gospodarstvo ustvari le še slaba dva odstotka dobička na vloženi kapital in še ta dobiček je po mnenju večine neupravičen. Govorimo o prezadolženosti gospodarstva, glede na donose pa razumljivo sploh nihče ne bi vlagal v podjetja. V takšnih razmerah je kakšen odstotek davka več ali manj na to ali drugo osnovo v bistvu irelevanten.

Osnovni problem slovenske ekonomije je danes v tem, da prek plač, pokojnin in drugih prejemkov prebivalstva razdelimo še nekaj večji obseg sredstev kot leta 2008 ali 2007, le da smo takrat ustvarili kakih 10 odstotkov več dodatne vrednosti in ta razlika se danes kaže v primanjkljaju javnih financ. In tega ne bomo odpravili, tudi če bi nekaj tisoč ljudi preselili iz uradniških vrst med nezaposlene, tudi pretirano var-

čevanje (če bi se zanj res želeli odločiti) se prej vrne kot bumerang v manjših možnostih za prodajo, za proizvodnjo in nadaljnje ustavljanje gospodarske aktivnosti. Nujno je potrebno več optimizma, iskanje in predstavljanje pozitivnih trendov in to bi spet spodbudilo ljudi k večji drznosti, ambicioznosti, k novim načrtovanjem in rasti. Gre za začaran krog ali spiralo, kjer vsaka negativna zadeva povzroči naslednjo in tako naprej, ter seveda obratno.

Slovenija je bila junija 1991 strukturno v izjemno dobrem položaju v vseh pogledih. Mar se ne bi modra družba izognila privatizaciji in na čelo podjetij v družbeni lasti imenovala najspособnejših ljudi in jih vrhunsko nagradila ter hkrati spodbujala razvoja inovativnega podjetništva?

Menim sicer, da v pretirano dobrem položaju tudi po osamosvojitvi nismo bili, a bilo je več zaupanja, ambicioznosti in drznosti, sproščena je bila gospodarska iniciativa (s precej manj regulative). Predvsem pa smo startali z razmeroma nizke osnove in vsako izboljšanje spodbudi ljudi k novim izzivom. Ko pa so trendi obrnjeni, ko manjka perspektiv in ko se življenjski standard zniža, je to precej bolj zahtevna naloga, za katero, kot je videti, nimamo recepta.

Alternativa privatizaciji, kot smo jo zastavili po letu 1991, bi bila, da bi podjetja še naprej ostala v državni lasti ali da bi jih prodali tujcem, takrat po razmeroma nizkih cenah. V tem kontekstu, menim, da izbran model ni bil tako napačen in tudi po nekaj ekscesih ne bi smeli soditi celotne situacije. Državno lastništvo bi bilo sicer mogoče bolj pravično in to premoženje bi bilo v celoti namenjeno za pokrivanje primanjkljaja v pokojninski blagajni oz. točneje, kot dodatni vir za tekoče izplačevanje pokojnin. A prej ali slej se srečamo s problemom, kdo naj pri nas sploh bo lastnik. Splošna ocena je, da preveč tujcev ni dobrodošlo, glede države smo vsi skeptiki, od domačih pa tako nima nihče denarja (vsaj pošteno pridobljenega), da bi kaj kupil. Nakup s posojilom, kot je sicer v svetu in za tujce običajno, pa smo tako prepovedali. Točno torej vemo, kakšen človek ni dobro, da bi bil lastnik oz. kupec v privatizaciji, ne vemo pa, kdo bi potem sploh lahko bil. In to povzroča samo splošno nezadovoljstvo, ki se z vseh strani samo spodbuja, rešitev pa nihče ne ponudi. V podjetju smo imeli pravilo, da če nimaš boljše rešitve, potem se vzdrži tudi kritike. ■